

Els Bouffard de la Garrigue, nobles hugonots de Castres (Llenguadoc), traspassats a Catalunya a finals del s. XVIII

Xavier Armangué i Caralps
Advocat

Resum: Genealogia de dues branques descendents de la família Bouffard, vinculada d'ençà que va entroncar amb la família Minguella a finals del s. XVIII amb el títol de Baró de Canyelles, fins el s. XIV. Els Bouffard provenen de Castres (Llenguadoc) i eren hugonots. Varen destacar en la defensa civilment i militar d'aquesta fe.

Paraules clau: Hugonot – Baronia – Canyelles– Llenguadoc

Resumen: Genealogía de dos ramas descendientes de la familia Bouffard, vinculada desde que entroncó con la familia Minguella a finales del s. XVIII con el título de Barón de Canyelles, hasta el s. XIV. Los Bouffard provienen de Castres (Languedoc) y eran hugonotes. Destacaron en la defensa civil y militar de esta fe.

Palabras claves: Hugonote- Baronía- Canyelles-Languedoc

Abstract: Genealogy of two branches of the Bouffard family lineage linked with the Minguella family in the late 18th c., under the title of Baron of Canyelles, back to the 14th c. The Bouffards came from Castres (Languedoc) and they were huguenots. They excelled in both the civil and military defence of this faith.

Key words: Huguenots, barony, Canyelles, Languedoc

Resumé: Généalogie de deux branches descendantes de la famille de Bouffard, liée dès qu'elle s'est apparentée à la famille Minguella à la fin du XVIIIème siècle au titre de Baró de Canyelles, jusqu'au XIVe siècle. Les Bouffard proviennent de Castres (Languedoc), ils étaient huguenots et ils se sont distingués par la défense civil et militaire de cette foi.

Mots-clés: Huguenot, Baronnie, Canyelles, Languedoc

AGRAÏMENTS: A dos genealogistes sense els quals aquest estudi hagués estat més incomplet del que és: el Sr. Hubert Alquier-Bouffard i el Sr. Armand de Fluvià i Escorsa.

Els Bouffard de la Garrigue, nobles hugonots de Castres (Llenguadoc), traspassats a Catalunya a finals del s. XVIII

La recerca sobre aquest llinatge català, però originari del Llenguadoc, té el seu origen en la curiositat de qui subscriu per un cognom familiar d'origen estranger. El meu avi, el Dr. Antoni Caralps i Massó, m'havia comentat que la seva àvia materna es deia Maria de l'Assumpció Valls i de Bouffard, subratllant aquest segon cognom i en particular el que a França coneixen com *la particule*, signe habitual de noblesa en el país veí.

Tant d'exotisme em va intrigar més encara: Qui eren i d'on venien exactament els Bouffard? Quan havien arribat a Catalunya? D'aquesta curiositat inicial prové, mitjançant les corresponents recerques genealògiques, tot el que de seguit exposaré, generació a generació i en sentit ascendent, començant pel meu avi. També indicaré la branca primogènita, que distingiré consignant la lletra "P" a continuació de l'ordinal de cada generació:

1. Antoni Rafael Ramon CARALPS i MASSÓ

Nascut el 2 de juny de 1904 a Barcelona, al Pla de la Boqueria, 5, 4rt pis (Tom 56-5 de la Secció 1ª del Registre Civil de Barcelona).

Es va casar, també a Barcelona, el 20 de setembre de 1933, amb Maria Dolors Riera i Macià (Tom 39-4 de la Secció 2ª del Registre Civil de Barcelona), filla de Tomàs Riera i Sans i de Josepa Macià i Nolla. Varen tenir set fills: Antoni, Joan Tomàs, M. Dolors (Nina), Enric, Josep Maria, Pere R., i Montserrat (Monxis) Caralps i Riera.

Va morir el 25 de desembre de 1991 a Can Cuiros, Alella, en el casal de la seva esposa, on es va retirar els darrers anys de la seva vida (Tom 29, pàgina 279, Secció 3ª del Registre Civil d'Alella).

Doctor en Medicina i Cirurgia, introduí la cirurgia toràctica a Espanya. Fou Membre Numerari de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya i Corresponent de les de Palma de Mallorca i Saragossa, així com *Honor Regent of the American College of Chest Physicians*. Obtingué, entre d'altres: la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya, el Premi Virgili de la Societat Catalana de Cirurgia, la *Medalla de Plata al Mérito en el Trabajo* i la *Cruz de la Orden Civil de la Sanidad*.

1-P. (cosins tercers d'Antoni Caralps i Massó, generació 1). Lluís i Esther de BOUFFARD de la GARRIGUE i HOFSETH

Lluís Ferran de Bouffard i Hofseth va néixer a Barcelona el 7 de juliol de 1949. Està casat amb Maria Lluïsa Olabarrieta i Vall de Vilamaró, amb qui no ha tingut fills. La seva germana Esther de Bouffard de la Garrigue i Hofseth va néixer el 14 de juliol de 1940 (Llibre 85(4) de la Secció Primera del Registre Civil de Barcelona).

Es va casar en primeres noces amb Josep Recolons i d'Arquer, a Cabrera de Mataró el 10 de novembre de 1964 (Foli 28 del Llibre 1514 del Registre Civil de Cabrera) amb qui va tenir Eva, Esther i Josep Recolons i de Bouffard de la Garrigue. Se'n va divorciar l'1 de juliol de 1982. Va contraure segones noces a Barcelona el 31 d'octubre de 1984 (Tom 315, pàgina 230 del Registre Civil de Barcelona) amb José Carreras Moysi, amb qui no va tenir fills.

Esther de Bouffard de la Garrigue i Hofseth va obtenir autorització governativa del Ministeri de Justícia i Interior per utilitzar com a primer cognom el de "Bouffard de la Garrigue" mitjançant Resolució de 23 de gener de 1996. De fet, el seu besavi i rebesavi havien utilitzat de forma intermitent aquest cognom que originàriament era el primer senyoriu de la branca primogènita de la família Bouffard a Castres (Llenguadoc). Per aquest motiu, com s'indica en els epígrafs dels avantpassats barons dels segles XVI, XVII i XVIII, es designaven amb els respectius noms de pila seguits de "de Bouffard, sieur de la Garrigue", mentre que les dones es cognomenaven "de Bouffard de la Garrigue".

2. Maria Montserrat Adolfina Paula MASSÓ i VALLS

Nascuda el 2 d'agost de 1874 a Barcelona, al carrer de la Lleona, 14, 3r pis (Tom 16-5 del Registre Civil de Barcelona).

Montserrat Massó i Valls es va casar, el 16 d'abril de 1899 a Barcelona, amb Joan Caralps i Puig (Tom 24/5 de la Secció 2ª del Registre Civil de Barcelona), amb qui va tenir dos fills: Joan Josep i Antoni. Joan Caralps i Puig va fundar la Banca Caralps, i era fill de Joan Caralps i Campi i de Francesca Puig i Montalt. La nissaga Caralps prové de cal Mesies, a Riu de Santa Maria, prop de Bellver de Cerdanya, mas que encara és actualment propietat de la branca primogènita d'aquesta família.

Va morir el 28 de febrer de 1949, a Barcelona (Llibre 93-4 de la Secció 3ª del Registre Civil de Barcelona).

2-P. (cosí segon de Montserrat Massó i Valls, generació 2) Lluís Victorià Josep Gerard de BOUFFARD (de la GARRIGUE) i SOSTRES

Va néixer a Barcelona el 6 d'octubre de 1906 (Núm. 696 del Llibre 62-4 del Registre Civil de Barcelona).

Es va casar amb Gunvor Hofseth Schumaker, de nacionalitat noruega, el 3 de març de 1933 (Tom 38-4 del Registre Civil de Barcelona). Varen tenir dos fills: Lluís i Esther de Bouffard Hofseth.

Va morir el 26 de juliol de 1989 (Llibre 652 de la Secció Tercera del Registre Civil de Barcelona).

3. Maria Assumpció Ursula Ramona VALLS i de BOUFFARD (de la GARRIGUE)

Nascuda el 9 de maig de 1847 a Barcelona (Núm. 435 del Llibre de naixements de 1847 de l'Ajuntament de Barcelona).

Es va casar, el 30 de desembre de 1867, a Barcelona, amb Josep Antoni Massó i Llorens (Número 541 de 1867 del Llibre de Matrimonis de l'Església Parroquial dels Sants Just i Pastor de Barcelona), que era doctor en Medicina i fill de Josep Massó i Oliver i de Maria Llorens. Varen tenir cinc fills: Josep, Carlota, Montserrat, Pau-Gustau i Maria.

El Dr. Josep Antoni Massó i Llorens, professor de Terapèutica i després d'Higiene de la Universitat de Barcelona i catedràtic supernumerari de Patologia General i Quirúrgica de la mateixa, fou copropietari i director del manicomi de Nova Betlem, a l'aleshores vila de Gràcia.

Va morir el 7 d'abril de 1922 a Barcelona (Llibre 40-4 de la Secció 3ª del Registre Civil de Barcelona).

3-P. (Cosins germans de Maria Assumpció Valls i de Bouffard (de la Garrigue), generació 3) Josep i Lluís de BOUFFARD (de la GARRIGUE) i GINGI

Josep Pau Francesc de Bouffard i Gingi, baró de Canyelles per Reial Carta de Successió de 22 de gener de 1887, va néixer a Barcelona el 3 d'abril de 1863 (Núm. 1635 del Llibre de Naixements del Registre Civil de l'Arxiu Administratiu de l'Ajuntament de Barcelona). Es va casar amb Amàlia Fabrés, però no varen tenir descendència. Va viure gran part de la seva vida a París, consumint, amb nombroses i successives vendes, tot l'ingent patrimoni immobiliari heretat del seu pare i acumulat pels barons de Canyelles al llarg de segles.

Va morir a Ribes de Freser el 20 de març de 1947 (Núm. 125 del Tom 16, Foli 64, de la Secció 3ª del Registre Civil de Ribes de Freser).

Lluís de Bouffard i Gingi, germà de l'anterior, al qual no arribà a succeir en la baronia de Canyelles en precedir-lo de dos mesos en la seva mort, va néixer a Barcelona o a Sant Gervasi de Cassoles, probablement entre el 30 de gener de 1869 i el 31 de gener de 1870.

Va casar-se amb Esther Sostres Maignon el 22 de Març de 1905 (Núm. 154 del Tom-37-6 de la Secció 3ª del Registre Civil de Barcelona). Varen infantar Lluís i Esther de Bouffard Sostres.

Va morir el 30 de gener de 1947 a Barcelona (Núm. 103 del Llibre 91-4 del Registre Civil de Barcelona).

4. Carlota Maria Raimunda de BOUFFARD (de la GARRIGUE) i DAGÉS (o DAGUÉS)

Nascuda el 2 d'abril de 1814 a Manlleu, Osona (Foli 57 del Llibre de Baptismes de 1808-1830 de l'Església Parroquial de Santa Maria de Manlleu).

Es va casar, el 27 de maig de 1846, amb Pau Valls i Bonet (Foli 410 d'un dels Llibres de Matrimonis de l'Església dels Sants Just i Pastor de Barcelona), nascut a Reus el 24 de gener de 1814, fill de Josep Valls i d'Ursula Bonet. Pau Valls fou un reputat advocat, diputat a Corts Generals i president de l'Ateneu Barcelonès. Fou autor del *Dictamen sobre el nuevo ensanche de Barcelona* (1855), de la *Biografia de D. Antonio de Capmany y de Montpalau* (1857) i la *Biografia de Don Pedro Vieta* (1857) y dels *Apuntes historicos sobre la antigüedad y las prerrogativas de la Iglesia, antes Catedral y hoy parroquia, de los Santos Justos y Pastor* (1860). Fou soci de la Societat Econòmica Barcelonesa d'Amics del País i un reconegut bibliòfil, part de la biblioteca del qual, havent passat al seu fill Timoteu, va arribar a la Biblioteca de Catalunya i a l'Abadia de Montserrat ¹. El matrimoni va tenir quatre fills: Assumpció, Timoteu, Pilar i Lluís.

Va morir el 17 de març de 1875 a Barcelona (Llibre 22-6 de la Secció 3ª del Registre Civil de Barcelona).

4P. (Germà de Carlota de Bouffard (de la Garrigue) i Dagés, generació 4) Ferran Ramon Nonat Joan de BOUFFARD de la GARRIGUE (i, sovint, simplement de BOUFFARD) i DAGÉS (o DAGUÉS),
Baró de Canyelles per Reial Carta de Successió de 14 de gener de 1858.

Batejat el 8 de febrer de 1815 a la Catedral de Barcelona (Foli 32 v del Llibre de Baptismes de 1814-18 de la Catedral de Barcelona).

Es va casar, el 31 d'agost de 1858, amb Eugènia Gingi i Vallier (Foli 275 v del Llibre 199 d'Esponsalles 1857-59 de l'Arxiu de la Catedral de Barcelona i registre número 1204 de 1858, 31 d'agost dels Expedients matrimonials de l'Arxiu Diocesà de l'Arquebisbat de Barcelona)

Varen tenir tres fills: Ferran, mort infant sense descendència, Josep, baró de Canyelles, casat amb Amàlia Fabrés, sense descendència, i Lluís.

Ferran de Bouffard de la Garrigue i Dagés va morir el 5 de gener de 1872 a Barcelona (Núm. 124 del Llibre del Registre Civil de Defuncions de 1872 de l'Arxiu Administratiu de l'Ajuntament de Barcelona). Ens dóna una idea acurada de l'ingent patrimoni que al llarg de segles havien anat reunint els barons de Canyelles (però dilapidat totalment per un sol d'ells: en Josep de Bouffard i Gingi; com hem dit més amunt), l'inventari que en va fer Eugènia Gingi i Vallier, vídua de Ferran de Bouffard de la Garrigue i Dagés, en l'escriptura autoritzada pel notari de Barcelona Francesc Maspons i Llongueras el 19 de febrer de 1872 ². A continuació enumerem els béns immobles que l'integravan, a més de la Casa del Baró a la Geltrú, i excoient-ne, per raons d'espai, tant les petites peces de terra com els censos:

Al Barcelonès: Una casa a Barcelona, de 2.102 m2 al número 74 del carrer d'Escudellers (actualment encara existent, si bé aquest tram de carrer ara duu el nom d'Avinyó, on té el número 50), amb sortida pel carrer de la Carabassa, número 13.

Al Ripollès: L'heretat o mans Burbau o Burban al poble de Llaers, de 93 hectàrees, amb una casa de pagès.

A Osona (el patrimoni d'aquesta comarca prové de la família Cortada, i va passar a la família Minguella en casar-se Mª Antònia de Cortada i Aruga amb Tomàs de Minguella-Terré i de Boatella. La família Cortada fou ennoblida amb el privilegi de cavaller *per virilem sexum descendens* i la concessió de blasó en la persona del besavi d'aquella pubilla: Jacint de Cortada, de Manlleu, atorgat pel comte-rei Felip III de Catalunya-Aragó (IV de Castella) al lloc del Buenretiro el 12 de juliol de 1655 ³):

L'heretat o mas Coll de Vic, a Vic, d'1,58 hectàrees, amb una casa de pagès.

L'heretat o mas Gelabert, a les Masies de Roda, de 22 hectàrees, amb una casa de pagès.

Xavier Armangué i Caralps

L'heretat o mas Pujolar, a les Masies de Roda, de 26 hectàrees, amb una casa de pagès.

L'heretat o mas Cortada, a Manlleu, de 4 hectàrees.

L'heretat o mas Masferrer, a Manlleu, de 13 hectàrees, amb una casa de pagès.

Una peça de cultiu, anomenada Tauleres, a Manlleu, de 8 hectàrees.

Una peça de cultiu i erm, anomenada de la Cortada, de 10 hectàrees.

Una casa de pagès, anomenada Puigventós, a Manlleu. En aquesta propietat va néixer la mare de Rafel Puget, tal com recull Josep Pla en la biografia d'aquest intitulada "Un senyor de Barcelona": *"La meva mare era filla d'una de les cases més antigues de Manlleu; de casa Munt. Quan, a l'època de la primera guerra (carlina), el poble fou cremat, casa Munt en sofrí, naturalment. La família es refugià a Puigventós, a la gran casa del baró de Canyelles, del patrimoni del qual el meu avi matern fou administrador durant molts anys"* ⁴.

Una casa a Manlleu, al carrer de Sota la Cortada, núm. 1.

A la Garrotxa (on el patrimoni provenia de la família Aruga, que havia enllaçat poques generacions abans amb la família Cortada):

L'heretat o mas Casadevall, a Olot, de 2 hectàrees, amb una casa de pagès.

La peça de terra Les Deus, de pertinences del mas Casadevall, a Olot, de 3 hectàrees.

L'heretat o mas Aruga, a Olot, de 8 hectàrees, amb una casa de pagès.

Dues peces de terra també conegudes com Les Deus, de pertinences del mas Aruga, a Olot, d'1 hectàrea cadascuna.

La peça de terra Campibosch del bac, a Olot, de pertinences del mas Aruga, de 4 hectàrees.

L'heretat o mas Cal Sech, a Santa Pau, de 3 hectàrees, amb una casa de pagès.

L'heretat o mas Les Comelles, a Joanetes, de 52 hectàrees, amb una casa de pagès.

Les peces de terra Les Passoles de l'Avet, Aulina, i Mot i Tornada de pertinences del mas Les Comelles, de 2 hectàrees les dues primeres i 3 la tercera.

L'heretat o mas Sant Romà, a Joanetes, de 28 hectàrees.

Al Garraf (on el patrimoni constituïa el nucli de la baronia de Canyelles, és a dir pertinent successivament a les famílies Marquet, Terré, Minguella i Bouffard) pels enllaços matrimonials de les respectives descendents femenines:

La coneguda com a Casa del Baró de Canyelles, a la Plaça del Sagrat Cor de la Geltrú.

La peça de terra en part vinya Les Costes de Barrals i Fons de les Valls i dels Castellans, a Canyelles, de 71 hectàrees.

La peça de terra en part vinya Vigons, a Canyelles, de 2 hectàrees.

L'heretat o mas Cal Durri, a Canyelles, de 147 hectàrees, amb una casa de pagès.

L'heretat del Castell, a Canyelles, de 73 hectàrees, incloent el propi Castell de Canyelles.

L'heretat o mas Girbals, a Canyelles i Sant Pere de Ribes, de 37 hectàrees, amb una casa de pagès.

L'Hostal, situat al carrer Major de Canyelles.

El Trull, situat també al carrer Major de Canyelles.

Una casa situada a la Placeta de Canyelles.

Les peces de terra Aragall i Torrent de la Piera a Vilanova i la Geltrú, de 4 i 1 hectàrees, respectivament.

El mas Sort del Castell, a Vilanova i la Geltrú, de 2 hectàrees, amb una casa de pagès.

Al Baix Llobregat:

L'heretat o mas Casa Roig, al Prat del Llobregat, de 9 hectàrees, amb una casa de pagès.

Els Bouffard de la Garrigue

Al Vallès Oriental:

L'heretat o mas "Torre de Marimon", a Caldes de Montbui, de 88 hectàrees (propietat actualment de la Diputació de Barcelona), amb una magnífica i esvelta torre medieval.

La peça de terra Marimon, de 3 hectàrees, a Caldes de Montbui.

La peça de terra Prat de les Deús, de 6 hectàrees, a Caldes de Montbui.

La peça de terra Passants o Bosc de Mapams, de 4 hectàrees, a Caldes de Montbui.

5. Ramon Nonat Josep Vicenç de Pauil Martí de BOUFFARD de la GARRIGUE (però sovint, simplement de BOUFFARD) i de MINGUELLA. Baró de Canyelles per Reial Carta de Successió de 10 de juny de 1799 atorgada a Aranjuez.

Nascut el 30 de gener de 1780 a la Geltrú (Vilanova i la Geltrú, Garraf) (Foli 165/166 del Llibre 9 de Baptismes (1772-1792) de la Parròquia de Santa Maria de la Geltrú).

Es va casar en primeres noces amb Maria de Sarriera, amb qui no va tenir descendència, i en segones noces el 24 de gener de 1812 a Barcelona, amb Maria Anna Dagés o Dagués i Tort (Expedient Matrimonial número 169 de l'Any 1812 de l'Arxiu de la Catedral de Barcelona), filla de Jacint Dagés (o Dagués) i de Petronella Tort, de Manlleu, on la família Bouffard tenia diverses i grans propietats provinents del patrimoni de la família Cortada. Varen tenir set fills: Carlota, Ferran, Joaquina, Antònia, Ramon, Lluïsa i Alexandre. Va morir el 25 de febrer de 1857 a Barcelona (Número 934 del Llibre de Defuncions de 1857 de l'Ajuntament de Barcelona).

De la documentació de l'expedient del Títol de Baró de Canyelles del Ministeri de Justícia resulta que Ramon de Bouffard de la Garrigue va voler casar-se, infructuosament, un tercer cop, a l'avançada edat de 75 anys, amb Maria Guiu i Miralpeix. Aquest matrimoni que no va arribar a tenir lloc probablement pel que consta en un informe datat el 16 de gener de 1855 i adreçat al ministre de Justícia que es conserva en el Lligall del títol de Baró de Canyelles de l'Arxiu del Ministeri de Justícia: "*De los informes tomados en cumplimiento de la Real Orden de 3 de Diciembre próximo pasado que V.M. tuvo a bien comunicarme resulta que D. Ramón Bolfart (sic) Barón de Caniellas de antigua y arraigada familia ha contraído ya dos veces matrimonio teniendo dos hijos solteros y tres hijas ya casadas. Tiene 75 años de edad y parece ha sufrido alguna que otra vez desvío de sus facultades intelectuales. Parece que hace ya tiempo tiene proyectado un nuevo enlace con Dª María Guiu de Miralpeix, viuda de Jaime Guiu, comadre que fue de San Hipólito de Voltregà cuya hija sirve de cocinera en la misma casa del Barón y a cuyo padre y madre política sostiene el mismo que no dispensa las debidas atenciones paternas a su propia familia por la oposición que muestran a tan impropio enlace. Para llevarlo a cabo tengo entendido acudió al Vicario General de la Diócesis el cual no creyó conveniente acceder a ello porque siendo título le manifestó necesitaba Real Licencia*".

Fou un hisendat que s'ocupà, millor o pitjor, de l'ingent patrimoni que va heretar com a baró de Canyelles, situat des del Garraf i el Penedès fins a la Garrotxa, passant pel Baix Llobregat, el Vallès Oriental i Osona. No tingué cap activitat pública rellevant. Durant el trienni liberal es va significar a favor de la contrarevolució i del reialisme català, essent elegit vocal de la Junta Provincial de la Regència d'Urgell, presidida pel bisbe d'Urgell, l'octubre de 1822 ⁵. Però és recordat per la rehabilitació del castell de Canyelles, inclosa l'església de Santa Magdalena, diverses estances del qual feu pintar a Pau Rigalt ⁶. Aquest també va treballar en la decoració pictòrica de Can Cabanyes a Vilanova i Can Llopis a Sitges. Probablement també decorà el saló de la casa de la Geltrú (a la plaça del Sagrat Cor, núm. 1, abans dita de Mateu Montserrat), que fou la residència dels seus pares fins a la seva mort i després d'ell mateix. Aquest casal és el resultat de la unió de dues cases que va comprar l'any 1770 el primer marit de la mare de Ramon de Bouffard, don Bernat Martí de Prat i de Rexach, primer baró de la Blava ⁷, i que hauria de vendre el fill d'aquell, Ferran de Bouffard, al senyor Salvador Baldiris i Carbó l'any 1862 ⁸. Els descendents d'aquest encara en són els propietaris.

En Ramon Josep de Bouffard devia patir alguna malaltia psiquiàtrica, ja que l'any 1.819, a l'edat de 39 anys, fou objecte d'una investigació per part de la Inquisició, de la qual es pot concloure que patia períodes de pèrdua de les seves facultats mentals. Aquesta informació es recull al llibre *Records of the Spanish Inquisition*⁹. Es tracta d'una petita joia bibliogràfica editada per Samuel G. Goodrich a Boston l'any 1829 que recull, traduïts a l'anglès, diversos manuscrits que el traductor va recollir personalment durant els fets revolucionaris que el març de 1820 varen tenir lloc, entre d'altres ciutats, a Barcelona i que obririen el període conegut com a Trienni Liberal. Vint mil barcelonins, després de depositar el capità general Castañas, reialista, i reinstaurar-ne en el càrrec el predecessor d'aquest, el lliberal Villacampa, fins aleshores confinat a Mataró, varen prendre el Palau de la Inquisició per alliberar-ne els presoners, tot llençant per les finestres els lligalls de documentació arxivats. Varen arribar a les mans d'un cavaller nord-americà de pas per Barcelona, el qual els va enviar aquell mateix any a Boston, on foren publicats.

No hem sabut resistir-nos a la transcripció de la part d'aquesta obra que reproduïx l'expedient de què va ser objecte Ramon Josep de Bouffard, tant és el seu interès com a testimoni de l'activitat de la Santa Inquisició ja entrat el segle XIX. Abans, però transcrivim les darreres línies del prefaci, carregades de fina ironia: "*Should the Holy Office again rear its head in Spain, perhaps the Fiscal and Calificadores might do the publisher and Translator of this work the honor to take some notice of their labors. It is to be hoped, however, that these most illustrious and apostolical Señores may not very soon have occasion to obtain for either of us any such notoriety*" ("Si el Sant Ofici tornés a aixecar cap a Espanya, potser el Fiscal i els *Calificadores* farien a l'editor i al traductor d'aquest treball l'honor de fer atenció a la seva feina. Cal esperar, no obstant això, que aquests il·lustres i apostòlics *Señores* no tinguin ocasió massa aviat d'aconseguir-los cap aital notorietat").

Al Reverend Mossèn Pàrroc de Canyelles.

Aquest Tribunal del Sant Ofici desitja conèixer el comportament religiós, moral i polític del Baró de Canyelles; si segueix els preceptes referents a la Setmana Santa, i les altres regles de la nostra Sagrada Mare Església; i, coneixedors que s'ha residenciat en en la seva vila, el Tribunal ha ordenat que rebí instruccions per fer tota la recerca necessària amb aquesta finalitat, tant en el compliment de les seves obligacions ordinàries com investigant mitjançant persones de confiança, amb tot el secret i la precaució necessàries; esperant el Tribunal de la seva prudència i zel un acompliment satisfactori de tot això.

Li transmeto aquestes instruccions per ordre del Tribunal. Que Nostre Senyor el protegeixi per molts anys.

Palau Reial de la Inquisició a Barcelona, el 4 de novembre de 1819.

Don Jose Aymar y Soler, Secretari.

RESPOSTA.

A Don Josep Aymar y Soler, Secretari del Sant Ofici de Barcelona.

En compliment de l'ordre del Tribunal del Sant Ofici, puc afirmar que el Baró de Canyelles ha residit en aquesta vila des del començament de 1815, excepte absències ocasionals per raó de l'època de l'any o de la seva salut, com ara mateix; actualment es troba a Manlleu on s'està des de primers d'agost d'enguany, amb la intenció de passar-hi els mesos de calor. No està clar quan té intenció de tornar, però crec que pretén de fer-ho el proper gener.

Quant a la seva conducta moral i religiosa, normalment sent missa un o dos cops al dia, resant amb devoció, imposant-ho a la seva família; però quan succeeixen les seves irregularitats mentals, el que ha passat tres o quatre cops en sis anys, és molt frenètic, i profereix blasfèmies com un heretge. D'això n'he estat informat, ja que mai no ha succeït ni en

Els Bouffard de la Garrigue

presència meua ni en la del meu vicari . De tota manera, fins i tot en aquests atacs de deliri es mostra amb nosaltres cert respecte i por. El seu darrer atac, segons he pogut saber, va durar de gener fins a finals d'abril d'enguany, temps en què s'ha comportat de manera força inexplicable, de vegades correctament però de vegades com un boig. Al llarg de tot aquest període mai no va faltar a missa a l'hora prevista, si bé manifestava que no se sentia millor que un gos, i que no tenia ni fe, ni esperança ni caritat, que tot era un somni per a ell, i que no creia en els misteris divins.

De vegades té cops de bogeria i diu que té tot l'infern dins seu, proferint les més horroroses blasfèmies. Finalment, cap a la fi de l'esmentat període es va tranquil·litzar, i li vaig ordenar que observés els preceptes de la Setmana Santa, tot amenaçant-lo que si ho refusava el denunciaria al meu bisbe. Totes les amenaces i exhortacions varen ser inútils durant un temps. Al final, en saber que els Pares Missioners de Vilanova havien de passar per aquesta parròquia de camí cap a les seves obligacions, em va demanar que tingués paciència durant uns dies ja que es trobava en cor de complir amb els seus deures cap a la parròquia. Malgrat totes les assegurances dels Pares Missioners, finalment no ens varen visitar i el Baró va quedar sense confessió, estat en què va deixar aquesta vila per anar a on resideix actualment.

L'any mil vuit-cents divuit també va ometre el deure esmentat en aquesta vila i va passar la Quaresma al col·legi, a la capital, on es va confessar i va prendre el sagrament, tal com resulta d'un certificat que em va ensenyar. Quant està de bon humor, cosa que succeeix la major part del temps, mostra gran pietat i zel, cuidant que la seva activitat religiosa tingui lloc amb tots els senyals de respecte, pagant les quantitats pertinents per donar suport a la meua església. També és molt caritatiu, punt en què realment puc donar testimoni que segueix la seva inclinació natural.

El Pare N. de Barbarà, professor de filosofia del Convent dels Franciscans de Vilafranca va predicar aquí durant la passada Quaresma i va tenir no poques discussions amb el Baró quan aquest estava en el punt més àlgid de les seves extravagàncies. En el decurs d'aquestes, el Baró va fer afirmacions que si haguessin vingut d'una persona en plenes facultats mentals, s'haurien denunciat al Sant Ofici, però en la seva condició es va jutjar millor considerar-lo boig.

De fet, estic convençut que amb temporades ocasionals d'interrupció, no s'ha de considerar com a una persona sana; i finalment atesa tota la seva singular pietat i devoció cap a l'església, caritat envers els pobres i zel apostòlic per parlar contra els vicis d'aquests miserables temps, percebo en ell un excessiu orgull i vanitat.

Tota aquesta informació la sotmeto al Tribunal del Sant Ofici, perquè sigui aplicada a les finalitats corresponents. Que Nostre Senyor el beneeixi per molts anys.

Francesc Marcer, Rector.

Canyelles, 18 de novembre de 1819.

El Fiscal Inquisidor declara que segons la seva opinió la investigació de l'afer amunt esmentat s'hauria de suspendre i arxivar per manca de proves.

D. Castillon.

Cambra Secreta, 23 de novembre de 1819.

L'esmentat Inquisidor, havent examinat aquest expedient, en la seva audiència matinal, en la data esmentada, va ordenar que se suspengués per manca de proves la investigació i que s'arxivés en el registre amb el nom de la persona a la qual es refereix.

Attest. Dr. Don Cyro Valls y Geli, Secretari."

6. Domènec Jeroni de BOUFFARD de la GARRIGUE o (Dominique Jérôme de Bouffard, Sieur de la GARRIGUE)

Nascut a Metz (a la Mosela, abans els Tres Bisbats) el 30 de setembre de 1737 ¹⁰.

Es va casar amb Maria Francesca Raimunda de MINGUELLA-TERRÉ i de CORTADA –tot i que solia anteposar al cognom de la mare –Cortada- el segon del seu pare, BOATELLA. Maria Raimunda era baronessa de Canyelles per Reial Carta de Concessió o de Renovació del títol perdut de Baró de Canyelles (ja que la família Marquet, i per successió d'aquesta els Terré o Terrer, n'eren senyors o barons des de temps immemorial) de 27 de febrer de 1776 atorgada al reial lloc del Pardo. Va néixer el 22 d'agost de 1748 a Manlleu (Foli 154 v. del Llibre de Baptismes 1730-1780 de la Parròquia de Santa Maria de Manlleu). El seu matrimoni va tenir lloc el 12 d'abril de 1775 a Barcelona (Foli 88 v del Llibre d'Esponsalles 1774-1776 de l'Arxiu de la Catedral de Barcelona i Lligall B-3623 de la Secció 1^a de l'Arxiu General Militar de Segovia). Varen tenir dos fills: Ramon Josep i Maria Bàrbara. Va morir el 29 de març de 1806 a la Geltrú (Foli 112 del Llibre 10 d'Òbits de la parròquia de Santa Maria de la Geltrú).

Qui era Domènec Jeroni de Bouffard? Per què i quan va arribar a Catalunya?

Domènec Jeroni fou oficial de les Reials Guàrdies Valones però havia començar la seva carrera militar en el mateix regiment que el seu pare i avi, el d'infanteria de Bressa. Segons el seu expedient d'aquest regiment, va néixer el 12 d'abril de 1736, a Metz. Probablement havia falsejat la data de naixement (realment, el 30 de setembre de 1737) per tal de poder accedir abans a la milícia. De fet, no hi ha dubte sobre la data real ja que el registre del seu bateig a la parròquia de Sant Simplicí, l'endemà dia 1 d'octubre de 1737, ho diu clarament: 30 de setembre de 1737. Segons aquest registre fou apadrinat pel gentilhome Dominique François de Cabanes, senyor de Mondelange a la parròquia de Luttange, i per Anne Breton, esposa del senyor Nicolas Jacquesson, tresorer de França i advocat. Dominique François de Cabanes era el marit de la tia del nadó, Anne-Sabine d'Harquel. Diverses generacions de De Cabanes havien servit al Rei d'Espanya a través de les Reials Guàrdies Valones. L'oncle avi de Dominique-François, Philippe de Cabanes (Poirier, Abbé F.-J., *op.cit.*, pp. 116-117) hi va assolir el lloc de tinent-coronel (amb grau de tinent-general) i va arribar a ser governador general de Catalunya abans de morir a Madrid el 1780. Aquests contactes familiars d'alt nivell haurien ajudat sens dubte Domènec Jeroni a entrar en els Reials Guàrdies Valones i després a promocionar-s'hi.

Abans, com dèiem, va servir al Regiment d'infanteria de Bressa on va començar a servir com portaestendard el 8 d'octubre de 1747 i on va ser ascendit a tinent el 12 de juliol de 1751. Posteriorment ingressà a les Reials Guàrdies Valones, on fou nomenat portaestendard el 22 de juliol de 1765; portaestendard de granaders el 4 de maig de 1765, subtinent el 22 d'octubre de 1767; subtinent de granaders l'11 d'agost de 1770 i tinent el 26 de febrer de 1776. Va ser ferit en l'expedició de càstig als algerians que piratejaven per tota la Mediterrània el 1775. Fou ferit concretament el 8 de juliol de 1775, després de la qual cosa fou agregat a l'estat major de la plaça de Barcelona el mes de desembre del mateix any ¹¹.

Val la pena de llegir el capítol de l'Histoire de Gardes Wallonnes au service de l'Espagne en què es narra aquest episodi. Aquí en seleccionarem només alguns extrems: “*Tres batallons de les guàrdies valones, el 1r, el 2n i el 3r varen prendre part, el 1775, en l'expedició ordenada per Carles III per castigar la insolència dels Algerians, pirates dels quals infestaven la Mediterrània, causant estralls especialment en les costes de Catalunya i d'Andalusia. Aquests tres batallons, amb uns efectius de dos mil cent homes es varen embarcar a Barcelona el 8 de maig, juntament amb d'altres tropes; estaven sota el comandament de Carles d'Hauteregard, major del regiment d'ençà que Felip de Cabanes havia estat nomenat tinent-coronel. Varen desplegar veles el dia 9 sense saber a quins paratges s'havia d'adreçar l'expedició; una terrible tempesta va obligar la flota a fer escala a Cartagena el dia 15. (...) l'1 de juliol els vaixells que portaven les guàrdies valones varen entrar a la baia d'Alger. Varen cercar molt de temps un lloc per un desembarcament difícil perquè els Algerians s'havien preparat per a una forta resistència. Després de diverses temptatives, es va decidir que les guàrdies valones serien les primeres a desembarcar i que prendrien*

Els Bouffard de la Garrigue

mesures per protegir l'atac contra els sarraïns. L'operació va tenir lloc el dia 8 a l'alba. El 1r batalló de les guàrdies, protegit per les tres companyies de granaders i per una avançada de caçadors, va tocar terra davant de l'enemic. Els granaders es varen avançar mentre el batalló es col·locava en posició de batalla; un segon batalló va desembarcar cap a les cinc del matí; el tercer, una hora més tard. Aquests tres batallons es varen establir obliquament en el flanc esquerra de l'armada espanyola. A les nou del matí el senyor d'Hauteregard va rebre l'ordre de formar els seus valons en columna, amb els granaders en l'encapçalament, i d'avançar amb decisió sobre les trinxeres dels sarraïns. Aquest atac va ser totalment reeixit, ja que el Valons varen prendre el fortí i la guarnició va fugir a les muntanyes on va ser durament perseguida.

Malauradament, en tots els altres àmbits els algerians varen ser els guanyadors. A migdia, els generals espanyols, donant-ho per perdut, varen fer cessar el combat reunint les seves tropes a la platja, en les posicions ocupades en desembarcar.

Molts oficials del regiment de guàrdies valones es varen fer notar; la seva valentia queda patent en l'informe que el seu cap adreçà al comte d'Oreilly, datat del 27 de juliol de 1775.”

Les pèrdues del regiment foren enormes: quatre oficials i sis-cents trenta sis suboficials i soldats. D'entre els oficials ferits s'esmenta Domènec Jeroni de Bouffard com a subninent de granaders.

Malgrat el nombre elevadíssim de baixes, l'acció de les guàrdies valones va ser objecte de crítiques de les quals el general d'Hauteregard es va haver de defensar amb l'ajut d'oficials d'altres regiments que podien testimoniar sobre el que havia succeït.

Tal com el mateix llibre recull, Domènec-Jeroni de Bouffard va ser agregat a l'estat major de Barcelona després d'aquesta acció, el desembre de 1775.

Si s'assemblava al seu pare, Pau de Bouffard de qui es conserva un retrat a l'oli en que vesteix cassaca vermella i llueix la Creu de l'Ordre de Sant Lluís, llueix unes faccions agraciades i uns ulls ben blaus, és fàcil comprendre que enamorés a qui esdevindria ben aviat la seva dona: la baronessa de Canyelles Maria Raimunda de Minguella-Terré i de Cortada. Aquesta havia enviuat feia un any d'un altre militar amb el qual tenia un llunyà parentesc (per la comuna ascendència Reixach), Bernat Martí i Prat-Reixach, baró de la Blava. Aquest havia estat capità d'infanteria i cavaller de Santiago, i obtingué aquell títol, oficialment, en reconeixement pels seus mèrits en les campanyes d'Itàlia a les ordres del Mariscal d'Alós.

A títol anecdòtic, en la inscripció del matrimoni Bouffard-Minguella en el Llibre d'Esponsalles de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona, hi ha una nota marginal al costat de l'import del pagament o donatiu realitzat (dues lliures i vuit sous) que lamenta: “*No se n'ha pogut treure més*”.

Ja esdevingut baró consort de Canyelles i, el que és més important, molt i molt ric *maritali nomine* (en l'expedient d'autorització del matrimoni conservat a l'Arxiu General Militar de Simancas la baronessa havia acreditat que les seves propietats li donaven una renda de mil pesos anuals), en Domènec Jeroni va instal·lar-se a la Geltrú a la casa situada en la plaça denominada, successivament, de Mateu Montserrat i del Sagrat Cor o del Baró. Aquest instal·lar-se a la Geltrú, et no deixa de ser significatiu ja que Maria Raimunda de Minguella-Terré disposava de residència a Barcelona, al carrer d'Escudellers, 74 (en l'actualitat, Avinyó, 50) i és senyal que els barons de Canyelles, a diferència d'altres famílies de l'aristocràcia, no varen absentar-se excessivament de les seves terres al poble homònim, a escassos kilòmetres de Vilanova i la Geltrú. En aquesta vila degueren portar una vida plàcida i provinciana, amb la posició, molt destacada, que els

seus cèntims i la seva posició social els permetien. Com observa Albert Virella ¹², en aquell temps només hi havia enregistrats a Vilanova sis gentilhomes d'entre més de sis mil ànimes. I un d'aquests era precisament Domènec Jeroni de Bouffard, primer adherit de Vilanova i la Geltrú, el 1788, a la Societat Econòmica d'Amics del País, fundada a Tarragona per l'arquebisbe geltrunenc Francesc Armanyà.

Domènec Jeroni va enviuar de Maria Raimunda de Minguella-Terré el 1787, però no va morir fins quasi vint anys més tard, el 1806, també a la Geltrú. I ho va fer en una trista circumstància, ja que la seva filla el va precedir en el traspàs de només dos mesos. Qui sap si no fou precisament aquesta desgràcia –la noia tenia vint-i-nou anys– el que va provocar o accelerar la mort del pare. Ella duia el nom de Bàrbara, el mateix que la seva tia *Marie-Barbe-Pauline de Bouffard de la Garrigue*, germana gran de Domènec Jeroni.

Tota la descendència de Domènec Jeroni, que hem enumerat fins ara i la que no es recull en aquest article, desmenteix el que diu el *Dictionnaire des Familles Françaises anciennes ou notables à la fin du XIX siècle*, en parlar de la família Bouffard, i concretament de la seva la branca primogènita “de la Garrigue”, en el sentit que s'hauria extingit a la segona meitat del segle XVIII. Ans al contrari, com fins ara hem detallat, en Dominique Jérôme (el naixement del qual, a Metz el 1737, s'esmenta en aquesta mateixa obra) en va assegurar una llarga i nombrosa descendència, en part, encara avui, per línia directa masculina ¹³.

7. Paul de BOUFFARD, Sieur de la GARRIGUE

Gentilhome, senyor de la Garrigue i també, en part, de Léoviller. Fou nomenat cavaller de l'Ordre de Sant Lluís amb rang de Cavaller i era capità del regiment d'infanteria de Bresse (Poirier, Abbé F.-J., *op.cit.*, p. 93). En l'expedient del seu fill Domènec Jeroni obrant en aquest mateix Regiment de Bresse s'esmenta que Paul va servir-hi durant 37 anys, i que es va haver de retirar per les seves malalties.

Es va casar amb *dame* Marie Anne d'Harquel, filla de Philibert Harquel, senyor en part de Retoufey i comandant de Sa Majestat a Sierck, i de *dame* Marie Jacquesson, l'1 de febrer de 1735 a la parròquia de Sant Gangulf, a Metz. Va morir el 9 de juny de 1784 a la parròquia de Sant Simplicí. Varen infantar, al carrer de Coislin, en aquesta mateixa parròquia, a:

Marie-Barbe-Pauline, el 27 d'octubre de 1736.

Dominique-Jérôme, el 30 de setembre de 1737.

Anne-Suzanne, el 27 de juliol de 1739, morta el 21 de febrer de 1785.

Com ja hem apuntat més amunt, un seu retrat, amb perruca empolsada a la moda de finals del s. XVIII, casaca carmesí i lluint la creu de Cavaller de l'Ordre de Sant Lluís a la pitrera, està encara en possessió dels seus descendents directes per línia masculina els germans Lluís Ferran i Esther de Bouffard de la Garrigue i Hofseth.

8. (Paul)-Antoine de BOUFFARD, Sieur de la GARRIGUE

Gentilhome, senyor de la Garrigue. Capità de granaders del regiment d'infanteria de Bresse. Es va casar en primeres núpcies amb Marie Allion, amb qui va infantar Paul, i en segones noces, el 31 de juliol de 1700, a la parròquia de Sant Gangulf, Metz, on es va establir, essent aleshores capità del regiment del Piemont, amb Françoise Labriet de Giromont, vídua Rossignol. Així es consigna en la partida sacramental d'aquest matrimoni de l'esmentada parròquia de Sant Gangulf.

Els Bouffard de la Garrigue

Posem el nom de Paul entre parèntesi perquè si bé tant en la referida inscripció sacramental del seu matrimoni com en l'entrada de la família "Bouffard de la Garrigue, de la Grange, de Madiane (de)" al *Dictionnaire des familles françaises anciennes ou notables à la fin du XIX siècle*, és esmentat només com a Antoine, a l'abans referit expedient militar del seu nét Dominique-Jérôme es diu: "*Son Pere (Paul) a servy dans le meme Regiment pendant 37 ans Son gran Pere de meme nom a eté tué, capitaine Des Grenadiers au meme Regiment en 1712 a l'affaire d'Anzin près Valenciennes*".

Per tant, enlloc d'Antoine, a seques, devia dir-se Paul-Antoine, cosa que coincideix amb l'hipòtesi del senyor Hubert Alquier-Bouffard, mercès el qual bona part d'aquesta recerca fou possible, ja que és qui més ha treballat per documentar l'arbre genealògic de la família Bouffard originària de Castres (Llenguadoc).

Cal dir que fins aquesta generació, tots els enllaços estan acreditats documentalment. Des d'aquest (Paul)-Antoine de Bouffard de la Garrigue no ho podem fer, en aquest moment. Diem en aquest moment perquè les possibilitats de fer-ho en el futur són moltes atesa la constant ampliació dels serveis telemàtics dels arxius departamentals francesos l'excel·lència i eficàcia dels quals es troba a moltíssima distància de la dels arxius catalans, cosa que volem remarcar i agrair. Per aquest motiu les següents generacions, la informació de les quals, quan no donem altres indicacions, prové del senyor Hubert Alquier-Bouffard i de diverses fonts bibliogràfiques, es consignen seguint la numeració ordinal emprada, si bé ara entre parèntesi.

(Paul)-Antoine de Bouffard de la Garrigue ja fou catòlic. Potser ell, potser el seu pare Paul o l'avi François varen abjurar de la fe reformada per esdevenir catòlics. Això no obstant, altres branques de la família de Bouffard varen persistir com a hugonots, resistint les persecucions contra aquesta. Encara el 1750 un Bouffard de la Grange, oficial de l'exèrcit, s'havia casat al *desert*¹⁴, com s'anomenaven els actes sacramentals realitzats durant la prohibició dels temples protestants en els camps i boscos als volts dels pobles i ciutats.

Sembla que en la branca primogènita, o sia els Bouffard de la Garrigue, també va continuar el protestantisme. Samuel Smiles en la seva magnífica obra *The huguenots: their settlements, churches, and industries in England and Ireland* recull entre les famílies hugonotes refugiades la família Bouffard, dels volts de Castres, de la qual Pierre Bouffard de la Garrigue n'era el cap. Un membre d'aquesta família va emigrar a Anglaterra i, d'acord amb la pràctica habitual, va prendre el nom del senyoriu familiar. Afegeix que el gran comediant David Garrick en fou un dels descendents. Era habitual que en establir-se a Anglaterra prenguessin com a cognom la denominació del senyoriu familiar¹⁵. Aquest mateix origen de l'il·lustre actor i empresari teatral es recull en moltes altres fonts angleses. Resta per determinar el lligam exacte. Nosaltres només hem sabut trobar a un Pierre Bouffard, notari de professió, que per dates podria tractar-se del mateix, i que si bé efectivament era descendent dels Bouffard de la Garrigue ho era i·l·legítimament, és a dir que era bastard.

(9.) Paul de BOUFFARD, Sieur de la GARRIGUE et de FONTFREDE

(1653-1708). Es va casar el 1696 amb Marguerite de Barrau de Muratel. Varen tenir tres fills, Jean, (Paul)-Antoine (generació 8) i Marguerite-Pauline.

(10.) François de BOUFFARD, Sieur de la GARRIGUE

Morí l'1 de maig de 1681. Casat en primeres núpcies, el 1650, amb la seva parenta Janette (Jeanne Françoise de Bouffard de Madiane, nascuda el 26 d'agost de 1626) i en segones núpcies amb Anne d'Alary, amb qui va infantar:

Jean Antoine, senyor de la Garrigue i de St-Esteffe.

Jean François, senyor de la Garrigue i de Montbel (que apareix esmentat en un registre sacramental de l'Església Reformada el 1669, a l'Arxiu Departamental del Tarn).

Paul, del qual descendeix, pel matrimoni de la seva néta Louise de Bouffard de la Garrigue amb Henri Alquier, la família Alquier-Bouffard, resident encara avui al casal vuitcentista d' En Bouffard, a la carretera d'Albi, a Castres, i de la qual n'és cap Patrick Alquier-Bouffard. Aquesta branca encara avui professa la fe reformada. Un altre descendent és el Sr. Hubert Alquier-Bouffard, sense l'ajut del qual aquest article no hagués estat possible.

Antoine o Paul-Antoine (generació 9).

Del germà de Jeanne-Françoise o Janette de Bouffard Madiane, primera esposa de François de Bouffard, Henri de Bouffard Madiane (1629-1709), que va abjurar del protestantisme, fou rebesnét en Paul de Bouffard Madiane, nascut el 1748 i cavaller de l'Ordre de Sant Lluís el 1779. Aquest, després de servir en l'exèrcit de Condé, fou distingit amb el títol de comte. Aquesta branca sembla que es va extingir el 14 de desembre de 1880 en el seu nét, el comte Charles de Bouffard Madiane, nascut el 1817, en morir víctima d'un accident de tren.

(11.) Samuel de BOUFFARD, *Sieur de la GARRIGUE*

Casat amb Jeanne Legros, amb qui fou pare de:

Paul, senyor de Fontfrede.

Antoine, senyor de St-Benoit.

Paule, per matrimoni, de Terson de St-Sernin.

Margot, per matrimoni, de Portal.

François (generació 10).

El 1611 era diputat a l'Assemblea política de Saumur per l'Alt-Languedoc i el 1614 es va encarregar d'una missió prop del Sínode de Tonens (*fr.* Tonneins) per la ciutat de Castres.

Es va fer càrrec com a tutor del seu cosí Jean de Bouffard de Madiane, fill únic de Jean de Bouffard de la Grange i de Catherine de Molinier de Tourène, hereva del senyoriu de Madiane, que restà orfe als set anys d'edat. Aquest amb el temps no només tindria un destacadíssim paper en les guerres civils originades en les vexacions dels hugonots des de la mort d'Enric de Navarra, sinó que en deixaria el record escrit en les seves *Mémoires* subtitulat *Les guerres civiles du duc de Rohan 1610-1629*. Va comptar amb tota la confiança d'aquest i ahora li va ser molt lleial durant anys, si bé va acabar separant-se'n el 1627, i va ser expulsat de Castres per Saint-Germier. Una dels seus cinc fills, Jeanne-Françoise, es va casar el 1650 amb el seu cosí segon François de Bouffard de la Garrigue (generació 9).

(11.) Dominique de BOUFFARD, *Sieur de la GARRIGUE*

(1532-1596). Va contraure matrimoni amb Jeanne Duponcet, amb ? Laroche i amb Jeanne Dupuy-Carbrilles.

Dominique Bouffard de la Garrigue i el seu germà Jean Bouffard de la Grange varen tenir un destacat paper en les guerres de religió. Ambdós estudiaven a París a l'època dels fets de la matança de Sant Bartolomeu la "*Saint-Barthélemy*", el 1572. La nit del 23 al 24 d'agost, amb el pretext d'un complot hugonot,

Els Bouffard de la Garrigue

la plebs parisenca va matar més de tres mil hugonots, per ordre de Carles IX i amb el guiatge del duc de Guisa. Ambdós germans varen trobar refugi a a Sancerre, on els Haag diuen que varen concebre, seguint l'exemple dels seus valerosos habitants, el projecte d'alliberar Castres. No varen poder-ho fer seguint el projecte de distreure el defensors de la ciutat amb un atac de mil dos-cents arcabussers mentre Jean s'introduiria secretament pel riu Agot (fr. Agout) dins la ciutat en ser traït el secret d'aquesta acció. Tampoc no ho varen aconseguir en assetjar la ciutat després que Jean Bouffard conquerís per sorpresa Burlats, on va ser nomenat governador. Però la nit del 22 al 23 d'agost de 1574 va aconseguir de conquerir Castres on els seus homes es varen lliurar, portats per l'ànim de venjança i pel fanatisme, a tota mena d'excessos. El culte protestant, prohibit de feia dos anys, fou restablert i molts abjurats varen retornar a aquesta fe i Jean Bouffard va refusar per modèstia el càrrec de governador. Bouffard la Garrigue fou nomenat cap del consell encarregat de dirigir els assumptes militars i Bouffard la Grange fou enviat a Montpeller per negociar les propostes de pacificació provinents de la corona. El 1577, aquest va prendre, per escalada, el castell de Montcuquet, prop de Lautrec, i el 1588, encapçalant un petit grup d'homes, va forçar els catòlics a abandonar Sant Pau del Cabdal Jòus (fr. Saint-Paul-Cap-de-Joux) i va conquerir Puejasaut (fr. Puechassaut), prop de Brossa, que el rei de Navarra va obligar-li a tornar. Va participar en d'altres accions: com el socors a la vila de Damiatia (fr. Damiatte), exitós, o del castell de Trape, on va arribar massa tard, ja signada la capitulació ¹⁶.

(12.) François de BOUFFARD, *Sieur de la GARRIGUE et de FIAC*

Senyor, a més de la Garrigue, de Fiac. Es va casar el 1526 amb Guillemette de la Garde de Rotopoly. Morí el 1563.

Varen tenir els següents fills:

Dominique (generació 11).
François, senyor de Fiac.
Jean, senyor de la Grange.
Antoinette.

Fou membre del consell que per supervisar l'administració civil es va crear a Castres, ciutat on el protestanisme havia arrelat aviat i amb força en totes les classes socials, en esclatar la primera guerra de religió, en fer-se fàcilment amb el poder els partidaris de la fe reformada. François va morir, com la seva esposa, quan prodigaven ajut als afectats per la pesta que va delmar la població el 1563.

(13.) Dominique de BOUFFARD, *Sieur de la GARRIGUE*

(ca. 1530-1561). Es va casar amb Gauside de Melon.

(14.) François de BOUFFARD, *Sieur de la GARRIGUE*

(ca. 1450-1494). Es va casar amb Antoinette de Capriol.

(15.) François de BOUFFARD, *Sieur de la GARRIGUE*

(ca. 1426). Es va casar amb Allemande de Galaup.

(16.) **François de BOUFFARD, Sieur de la GARRIGUE**
(ca. 1393-1406).

(17.) **Hugues de BOUFFARD, Sieur de la GARRIGUE**
(ca. 1377-1383).

(18.) **François de BOUFFARD, Sieur de la GARRIGUE**
(ca. 1360).

(19.) **François de BOUFFARD, Sieur de la GARRIGUE**
(ca. 1317).

1. Ribas i Calaf, Benet, *Història de Montserrat: 888-1258*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1990, p. 5
2. Col·legi de Notaris de Barcelona, Arxiu Històric de Protocols, Protocol del notari de Barcelona Francesc Maspons i Llongueras de l'any 1872, folis 87-124 v.
3. Arxiu de la Corona d'Aragó, Reial Audiència (1749-1754, Ferran VI), *Liber Privilegiourum II*, folis 191 a 196.
4. Pla, Josep: *Un senyor de Barcelona*, Kapel, Barcelona, 1982, p. 20.
5. Arnabat Mata, Ramon: *La Regència d'Urgell i el reialisme català*, que reproduceix bàsicament la seva conferència oferta amb el mateix títol el 29 de maig de 2001 amb motiu de l'Assemblea de la Societat Catalana d'Estudis Històrics de l'Institut d'Estudis Catalans.
6. Ráfols, J.F.: *Diccionario biográfico de artistas de Cataluña*, Millà, Barcelona, 1951-54, vol. II, p. 442.
7. Arxiu particular de la propietat de la Casa del Baró, a la plaça del Sagrat Cor, a la Geltrú, Escriptura autoritzada pel notari de Vilanova i Cubellas Joan Montserrat i Serra, el 24 d'octubre de 1770.
8. Arxiu particular de la propietat de la Casa del Baró, a la plaça del Sagrat Cor, a la Geltrú, Escriptura autoritzada pel notari de Barcelona Jaume Fos i Barnola, el 17 de juliol de 1862.
9. Goodrich, Samuel G.: *Records of the Spanish Inquisition*, Boston, 1828. Es transcriuen, per la seva qualitat, color i vitalitat, les pp. 222 a 225.
10. Poirier, Abbé F.-J.: *Metz; Documents Généalogiques; Armée, Noblesse, Magistrature, Haute Bourgeoisie d'après les Registres des Paroisses: 1561-179*, Lamulle & Poisson, París, 1899, p. 93.
11. Guillaume, Henri-Louis-Gustave: *Histoire des Gardes Wallones au service de l'Espagne*, Imprimerie de F. Parent et fils, Brussel·les, 1858, p. 287.
12. Virella i Bloda, Albert: *Les classes socials, a Vilanova i la Geltrú, el segle XIX*, Col. Episodis de l'Història, Rafael Dalmau, Barcelona, 1977, p. 9.
13. Chaix d'Est-Ange, Gustave, *Dictionnaire des Familles Françaises anciennes ou notables à la fin du XIX siècle*, Imprimerie de Charles Hérissey, Evreux, 1907, p. 71 del 6è volum.
14. Haag, Eug. i EM.: *La France protestante*, Joël Cherbuliez, París, 1856, p. 420.
15. Smiles, Samuel: *The Huguenotes: Their Settlements, Churches, and Industries in England and Ireland*, Harper & Brothers, Publishers, Nova York, 1868, p. 401.
16. Haag, Eug. i Em., Op. Cit. pp. 419 i 420.